

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/publikacje/ksiazki-wroclaw/33489,Druga-konspiracja-na-nowym-pograniczu-w-latach-1945-1956-Szkice-do-dziejow-podzie.html>
24.04.2024, 04:28

Druga konspiracja na nowym pograniczu w latach 1945-1956. Szkice do dziejów podziemia antykomunistycznego na Śląsku i terenach ościennych

Druga konspiracja na nowym pograniczu w latach 1945-1956. Szkice do dziejów podziemia antykomunistycznego na Śląsku i terenach ościennych, red. Ksawery Jasiak, Opole 2010, 229 s.

Niniejsze opracowanie obejmuje większość materiałów przedstawionych podczas konferencji naukowej zorganizowanej w połowie czerwca 2009 r. przez Delegaturę IPN w Opolu.

Zakres chronologiczny tematyki dotyczy okresu 1945-1956, zaczynając od momentu rozwiązania struktur AK 19 I 1945 r., wkroczenia Sowieców na tzw. Ziemię Zachodnie oraz przybycia z Kresów Wschodnich nowych sił antykomunistycznych. Ujęto również lata przełomowe dla polskiej konspiracji, czyli okres amnestii z 1947 r. oraz późniejsze tuż po przemianach październikowych w 1956 r. – jako symboliczne „wyjście z lasu” ukrywających się żołnierzy podziemia.

Używając w tytule określenia Śląsk i tereny ościenne, mamy na myśli region obejmujący dwa graniczące ze sobą obszary historyczne: Górny Śląsk w dorzeczu górnej Odry i początkowego biegu Wisły oraz Dolny Śląsk w południowo-zachodniej Polsce nad środkową Odrą (byłe województwa z okresu bezpośrednio powojennego: śląsko-dąbrowskie i wrocławskie) oraz jego pogranicze z woj. łódzkim i poznańskim.

Założeniem opracowania jest ukazanie nieznanych aspektów działalności podziemia antykomunistycznego w tym specyficznym regionie. Jest to również próba przedstawienia różnych form, metod i mechanizmów jego zwalczania przez komunistyczny aparat represji; ogromnej skali działań operacyjnych podejmowanych zarówno przez sowieckie, jak polskie siły bezpieczeństwa. Książka prezentuje zatem szeroki wachlarz tych działań wobec polskiego podziemia zbrojnego. Z konspiratorami antykomunistycznego podziemia rozprawiano się w tym specyficznym regionie szczególnie bezwzględnie, głównie przy użyciu sił NKWD, KBW, UB i MO. Dla dopełnienia tegoż obrazu ujawniono skrywane dotychczas informacje dotyczące infiltracji agenturalnej społeczeństwa o zróżnicowanej strukturze etnicznej i narodowej (Ślązacy o różnej orientacji narodowej oraz ludność napływowa z woj. łódzkiego, kieleckiego i Kresów Wschodnich – ekspatrianci), w tym ich struktur konspiracyjnych.

Najważniejszym jednak celem jest nade wszystko przywrócenie pamięci „żołnierzom wyklętym”, właściwych wymiarów owych *dramatis personae* oraz ujęcie i usystematyzowanie tego tematu w oparciu o najnowsze badania historyków z zakresu literatury polskiej konspiracji powojennej na Śląsku.

(Ze Wstępu)

Spis treści

Rozdział 1

Adam Dziuba - Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” na Górnym Śląsku w walce propagandowej z reżimem komunistycznym

Rozdział 2

Tomasz Balbus - „Oko w oko z bandytą”. Zwalczanie oddziału „Otta” (pow. Kępno) jako przykład walki polskich formacji kolaboracyjnych z Polską Podziemną (styczeń – luty 1946)

Rozdział 3

Ksawery Jasiak - Działalność wywiadowcza Konspiracyjnego Wojska Polskiego na pograniczu Śląska i woj. łódzkiego na przykładzie pchor. Romualda Wrońskiego „Świetlika”

Rozdział 4

Dariusz Węgrzyn - Powojenne dzieje rodziny Chlondów. Śląska baza przetrwania

Rozdział 5

Rafał Sierchuła - Stefan Celichowski - historia oficera Brygady Świętokrzyskiej

Rozdział 6

Tomasz Gałwiaczek - „Armia Krajowa Mariana Papierowskiego”. Z badań nad historią podziemia niepodległościowego na Dolnym Śląsku w latach 1945-1956

Rozdział 7

Ksawery Jasiak, Zbigniew Bereszyński - Rozpracowanie i likwidacja tarnopolskich struktur WiN na Śląsku przez aparat bezpieczeństwa

Rozdział 8

Marek Jedynak - Kryptonim „Jedność” - rozpracowanie środowiska Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury” - „Nurt” na Dolnym Śląsku (1957-1959)

Rozdział 9

Krzysztof Szwagrzyk – Stosowanie kary śmierci wobec członków antykomunistycznego podziemia na Dolnym i Górnym Śląsku 1945–1955

Rozdział 10

Sławomir Maślikowski – Częstochowa – ostatnia wojenna stolica. Związki Warszawy z Częstochową po Powstaniu Warszawskim

Aneks

Ksawery Jasiak – Fotografie, dokumenty, biogramy

Notki o autorach

Wykaz skrótów

Indeks osobowy

Indeks miejscowości

